

Skåäng

Att en runsten försetts med två inskrifter, den ena ristad med den urnordiska runradens tecken och den andra med vikingatida runor är mycket ovanligt. Men en sådan finns i Skåäng en knapp mil nordväst om Trosa. Den äldre inskriften är förmodligen från tiden omkring 500, den yngre är från 1000-talet.

Runor - Förvikingatida inskrift (i mitten)

HFRIŠT * ǀMAXIƿ

Translitterering

harija * leugaz

Runföljden är så svårtolkad att normalisering och översättning inte kan lämnas.

Runor - Vikingatida inskrift (i slingan)

ƿƿƿƿƿƿƿƿ ƿƿƿ * ƿƿƿƿƿ * ƿƿƿ * ƿƿƿƿ * ƿƿƿƿƿ *
 ƿƿƿƿ * ƿƿƿƿ * ƿƿƿƿ * ƿƿƿƿ * ƿƿƿƿ * ƿƿƿ * ƿƿ *
 ƿƿ * ƿƿƿƿ ƿƿƿƿ ƿƿƿ

Translitterering

skammals auk * olauf * þau * litu * kiara * merki *
 þausi * eftir * suain * faþur * sin kup * hialbi salu
 hans

Normalisering

Skammhals ok Olof þau letu gæra mæarki þausi æftiR Svæin,
 faður sinn. Guð hialpi salu hans.

Översättning

Skamhals och Olov de lät göra detta minnesmärke efter Sven sin fader. Gud hjälpe hans själ.

Publicerad: Södermanlands runinskrifter nr 32.

Runstenen är känd först från början av 1800-talet då kyrkoherden i Mörkö, C. U. Ekström ritade av den vikingatida ormslingan som löper längs stenens kant. Teckningen trycktes 1830 i bokverket Samlingar för Nordens fornälskare. År 1867 undersöktes stenen av Hans Hildebrand. Han gjorde då en sensationell upptäckt. Mitt på stenen fanns även en inskrift med den urnordiska runraden. Inskriften dateras idag till tiden omkring 500. Det är alltså ett halvt årtusende som skiljer de båda ristningarna åt. Att en sten på detta sätt försetts med två ristningar från olika tid är mycket ovanligt. Sparlösa-stenen i Västergötland är det mest kända exemplet på att en runsten utnyttjats två gånger. Tidsavståndet mellan inskrifterna på Sparlösa-stenen är dock mindre än på Skåängsstenen.

Den urnordiska texten brukar tolkas som om den besto av två mansnamn som i dagens språkdräkt antagligen skulle lyda Häre och Ljug. Det förra namnet hänger - om tolkningsföröket är riktigt - samman med vårt (krigs)här, det senare antagligen med det gotiska ordet liugan 'gifta sig'. Det tecken som liknar h-runan i den yngre runraden uppfattas då som ett skiljetecken. I yngre förvikingatida inskrifter står denna runa ibland för a, men så kan inte vara fallet i denna inskrift, eftersom en sådan a-runan förutsätter att den j-runan som förekommer i det första namnet försvunnit. Man kan dock inte utesluta att det är fråga om en runa.

Olof i den vikingatida inskriften är här ett kvinnonamn. Det framgår av formen av ordet för 'de' þau som används när det är fråga om personer av olika kön. Hade det varit fråga om två män hade det hetat þæiR. I det vikingatida samhället var det inga problem att skilja mans- och kvinnonamnet åt då de böjdes olika. Förmodligen har det också varit en viss skillnad i uttalet av vokalen i andra stavelsen. Den litet speciella stavningen med au kan vara ett försök av ristaren att återge det ljud som fanns i kvinnonamnets andra stavelse. På modern isländska heter kvinnonamnet Ólöf och mansnamnet Ólafur. Här återspeglas både

VÄLJ RUNSTEN:

Välj en länk

VÄLJ LANDSKAP:

Välj en länk

Foto: Bengt A Lundberg

Så hittar du dit:

Klicka på länken nedan till Eniros karttjänst.

[Eniro.se](http://eniro.se)

uttalsskillnaden och skillnaden i ändelser. Skam betydde i äldre svenska 'kort'. Skamhals syftade alltså, åtminstone från början, på en person med kort hals. Till detta skam är också ordet skämta bildat. Den ursprungliga betydelsen är 'göra (tiden) kort'. Sven är ett av de allra vanligaste namnen i runinskrifterna.

Riksantikvarieämbetet Telefon: 08
-5191 8000 **Här finns vi**
E-post:

Se även:

Översätta runor - Om translitterering, normalisering och översättning av runor.

FMIS Fornsök - Läs mer om denna runsten i Fornsök.

Till Södermanland

riksant@raa.se Webbredaktionen: redaktionen@raa.se | [Om webbplatsen](#)